

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Sk/21/2020
Identifikačné číslo spisu: 3019200224
Dátum vydania rozhodnutia: 28.04.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:3019200224.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členiek senátu JUDr. Jany Martinčekovej a JUDr. Aleny Adamcovej, v právnej veci žalobcu: W. Š., nar. XX.XX.XXXX, bytom E. X/X, D., zastúpeného JUDr. Igorom Gažíkom, advokátom so sídlom Bojnická cesta 7, Prievidza, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, so sídlom Ul. 29. augusta č. 8-10, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 25433-4/2019-BA zo dňa 18. marca 2019, o kasačnej sťažnosti žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne č.k. 25Sa/23/2019-107 zo dňa 09.01.2020 takto

rozhodol:

I. Najvyšší súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť z a m i e t a .

II. Žalovaná j e p o v i n n á zaplatiť žalobcovi úplnú náhradu trov kasačného konania vo výške, určenej súdom prvej inštancie.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Trenčíne rozsudkom č.k. 25Sa/23/2019-107 zo dňa 09.01.2020 zrušil rozhodnutie žalovanej (jej generálneho riaditeľa) zo dňa 18.03.2019 č. 25433-4/2019-BA a vec mu vrátil na ďalšie konanie (ďalej len „preskúmané rozhodnutie“). Preskúmaným rozhodnutím žalovaná zamietla odvolanie proti rozhodnutiu Sociálnej poisťovne, ústredie č. 43664-2/2018-BA zo dňa 10.05.2018, ktorým prvostupňový správny orgán rozhodol tak, že žalobca, ktorý utrpel poškodenie zdravia v dôsledku choroby z povolania zistenej dňa 13.10.2017, podľa § 88 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 461/2003“), nemá nárok na úrazovú rentu. V odôvodnení rozhodnutia žalovaná poukázala na ustanovenia čl. 11 ods. 1, 12 ods. 1 a 38 Nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a rady č. 883/2004 z 29.04.2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (ďalej len „základné nariadenie“). Pre posudzovanie nároku na úrazovú rentu je v danom prípade rozhodujúca skutočnosť, že na žalobcu sa v čase vzniku choroby z povolania nevzťahovali právne predpisy Slovenskej republiky, nakoľko pre poškodeného nebol vystavený formulár PD A1 - „Potvrdenie o uplatniteľnej legislatíve“ z dôvodu vyslania zamestnanca na územie iného členského štátu EÚ. Žalobca v čase zistenia choroby z povolania (13.10.2017) vykonával prácu na území Nemecka a sociálne poistenie bolo zamestnávateľom hradené taktiež v Nemecku. Vychádzajúc z uvedeného, podľa

názoru správnych orgánov sa na žalobcu vzťahuje v oblasti sociálneho zabezpečenia legislatíva Spolkovej republiky Nemecko.

2. Krajský súd z administratívneho spisu zistil, že žalobca doručil dňa 19.03.2018 na Sociálnu poisťovňu, pobočka Prievidza, žiadosť o úrazovú rentu z dôvodu choroby z povolania - profesionálna choroba z vibrácií. Z hlásenia choroby z povolania vyplýva, že dátum prvého zistenia je 13.10.2017 a dátum uznania choroby z povolania je 09.02.2018. Zamestnávateľom žalobcu bola spoločnosť TuCon a.s. Žilina - Bánová, ktorá písomne oznámila, že žalobca bol v období od 18.04.2017 do 15.02.2018 sociálne a zdravotne poistený v Nemecku. Túto skutočnosť žalobca ani nenamietal, nakoľko v uvedenom období počas jeho PN poberal nemocenské dávky z nemeckého poistného systému. Krajský súd konštatoval, že je v právomoci príslušnej inštitúcie len jedného členského štátu rozhodovať o nároku osoby v oblasti sociálneho zabezpečenia, na ktorú sa základné nariadenie vzťahuje. Po preskúmaní veci krajský súd dospel k záveru, že žalovaná sa nevyporiadala s otázkou právomoci na rozhodovanie o žiadosti žalobcu podľa slovenskej legislatívy.

3. Krajský súd konštatoval, že žalovaná správne v danej veci skúmala, na území ktorého členského štátu žalobca vykonával činnosť v čase zistenia choroby z povolania a tiež to, či v danom čase nebol svojím zamestnávateľom vyslaný do iného členského štátu a teda, či nejde o výnimku zo všeobecných pravidiel určenia príslušnosti právnych predpisov v zmysle čl. 12 ods. 1 základného nariadenia. Keďže v danej veci je nesporné, že žalobca v čase zistenia choroby z povolania pracoval v NSR, kde bol aj svojím zamestnávateľom riadne poistený, podliehal právnym predpisom tohto štátu, pretože nebol zamestnávateľom vyslaný do tohto štátu, aby tam vykonával prácu v jeho mene. Slovenský subjekt, považovaný žalovanou za zamestnávateľa žalobcu oznámil, že žalobcu nevyslal do iného členského štátu, nepožiadala o vystavenie formulára PD A1 na obdobie výkonu práce žalobcu v Nemecku a ani nesúhlasil so spätným vystavením formulára PD A1. Podľa názoru krajského súdu po uvedenom závere sa žalovaná mala zaoberať svojou právomocou rozhodovať o žiadosti žalobcu, čo však neurobila a napriek tomu, že napadnuté rozhodnutie odôvodnila tým, že žalobca podlieha nemeckej legislatíve, potvrdila prvostupňové rozhodnutie správneho orgánu, ktorým bola zamietnutá žiadosť žalobcu podľa slovenskej legislatívy.

4. Na záver svojho rozhodnutia krajský súd dodal, že pokiaľ žalobca na pojednávaní pred krajským súdom predložil rozhodnutie nemeckých orgánov sociálneho zabezpečenia o odmietnutí choroby z povolania, je potrebné uviesť, že využil svoje zákonné právo a toto rozhodnutie napadol opravným prostriedkom. Žalovaná, ktorej uvedené rozhodnutie bolo predložené na pojednávaní, nemala doposiaľ o rozhodnutí vedomosť, a preto by mala následne postupovať podľa základného nariadenia a Nariadenie európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 zo 16. septembra 2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (ďalej len „vykonávacie nariadenie“) a koordinovať ďalšie kroky s príslušnou nemeckou inštitúciou. Skutočnosť, že žalobca bol podstatne dlhšiu dobu poistený na území Slovenska a vykonával tu tiež prácu v podmienkach, za ktorých vzniká daná choroba z povolania, nemôže byť žalobcovi na ujmu, nakoľko základné a vykonávacie nariadenie stanovuje postup i v takýchto prípadoch.

5. Proti uvedenému rozsudku podala v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť žalovaná (sťažovateľka), ktorú odôvodnila tým, že krajský súd nesprávne právne posúdil vec. Žalovaná vo svojej kasačnej sťažnosti uviedla, že ona iniciovala konanie o určenie uplatniteľnej legislatívy, a to za účelom vystavenia dokumentu PD A1, avšak výsledkom konania bolo vylúčenie spätného vystavenia formulára PD A1 a teda aj vylúčenie uplatnenia slovenskej legislatívy na prípad žalobcu. Práve z tohto dôvodu je žalovaná presvedčená o tom, že sa svojou právomocou rozhodnúť o žiadosti žalobcu zaoberala, o čom svedčí jednak začatie konania o uplatniteľnej legislatíve, ako aj list č. 35613-1/2018-ZA zo dňa 25.04.2018, ktorým správny orgán prvého stupňa odstúpil spisovú dokumentáciu žalobcu príslušnej inštitúcii SRN na ďalšie konanie. Podľa názoru žalovanej v predmetnom prípade bola nepochybne zistená neuplatniteľnosť slovenskej legislatívy. Na záver kasačnej sťažnosti žalovaná poznamenala, že o rozhodnutí nemeckých orgánov sociálneho zabezpečenia, ktorým nebola žalobcovi uznaná choroba z povolania, nemala vedomosť a z tohto dôvodu túto skutočnosť nemohla vziať do úvahy pri vydaní

svojho rozhodnutia. Na základe vyššie uvedených dôvodov žalovaná navrhuje, aby Najvyšší súd SR rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

6. Vo vyjadrení ku kasačnej sťažnosti žalobca uviedol, že nárok na dávku zo sociálneho poistenia si uplatnil tak v SRN, ako aj na Slovensku. Žalobca má za to, že žalovaná by nemala žiadosť o úrazovú rentu zamietnuť, ale postúpiť ju príslušnému orgánu v SNR. V takomto prípade by jej nič nebránilo, aby po vrátení veci zo SNR mohla prehodnotiť svoju právomoc podľa čl. 38 nariadenia. K vyjadreniu ku kasačnej sťažnosti je pripojené aj oznámenie nemeckého orgánu sociálneho zabezpečenia, na základe ktorého priznanie nároku na dávku zo sociálneho zabezpečenia na základe nemeckého práva nie je možné, pretože žalobca nebol počas práce v SRN vystavený vibráciám presahujúcim požadovanú hodnotu 2,5 m/s². Nemecký subjekt poukázal na článok 38 základného nariadenia, na základe ktorého ak osoba, ktorá si privodila chorobu z povolania, vykonávala podľa právnych predpisov dvoch alebo viacerých členských štátov činnosť, ktorá svojou povahou môže spôsobiť túto chorobu, dávky, o ktoré môže žiadať táto osoba alebo jej pozostalí, sa priznávajú výlučne podľa právnych predpisov posledného z týchto členských štátov, ktorého podmienky sú splnené. Podľa názoru nemeckého orgánu, podmienky boli splnené na území Slovenska. Žalobca zastáva názor, že žalovaný v kasačnej sťažnosti neuviedol právne dôvody, prečo bol názor krajského súdu chybný.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd kasačný (§ 438 ods. 2 SSP), po zistení, že kasačnú sťažnosť podal včas účastník konania, bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP) preskúmal vec a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť nie je dôvodná.

8. Predmetom konania bolo preskúmanie rozhodnutia žalovanej v spojení s rozhodnutím prvostupňového správneho orgánu, na základe ktorých žalobcovi nebol priznaný nárok na úrazovú rentu v dôsledku choroby z povolania zistenej v čase, keď žalobca pracoval a bol poistený v inom členskom štáte - Spolkovej republike Nemecko, kde počas PN poberal i nemocenské dávky.

9. Podľa čl. 2 ods. 1 základného nariadenia, toto nariadenie sa vzťahuje na štátnych príslušníkov členského štátu, osoby bez štátnej príslušnosti a utečencov, ktorí majú bydlisko v členskom štáte a podliehajú alebo podliehali právnym predpisom jedného alebo viacerých členských štátov, ako aj na ich rodinných príslušníkov a ich pozostalých.

10. Podľa čl. 11 ods. 1 základného nariadenia osoby, na ktoré sa toto nariadenie vzťahuje, podliehajú právnym predpisom len jedného členského štátu. Tieto právne predpisy sa určia v súlade s touto hlavou.

11. Podľa čl. 11 ods. 3 základného nariadenia, s výhradou článkov 12 až 16, osoba vykonávajúca činnosť ako zamestnanec alebo samostatne zárobkovo činná osoba v členskom štáte podlieha právnym predpisom tohto členského štátu.

12. Podľa čl. 12 ods. 1 základného nariadenia osoba, ktorá vykonáva činnosť ako zamestnanec v členskom štáte v mene zamestnávateľa, ktorý zvyčajne tam vykonáva svoju činnosť a ktorá je svojím zamestnávateľom vyslaná do iného členského štátu, aby tam vykonávala prácu v mene zamestnávateľa, naďalej podlieha právnym predpisom prvého členského štátu za predpokladu, že očakávané trvanie takejto práce nepresahuje 24 mesiacov a ak daná osoba tam nie je vyslaná, aby nahradila inú osobu.

13. Podľa čl. 38 základného nariadenia, ak osoba, ktorá si privodila chorobu z povolania, vykonávala podľa právnych predpisov dvoch alebo viacerých členských štátov činnosť, ktorá svojou povahou môže spôsobiť túto chorobu, dávky, o ktoré môže žiadať táto osoba alebo jej pozostalí, sa priznávajú výlučne podľa právnych predpisov posledného z týchto členských štátov, ktorého podmienky sú splnené.

14. Podľa bodu 1 preambuly vykonávacieho nariadenia, užšia a efektívnejšia spolupráca medzi inštitúciami sociálneho zabezpečenia je hlavným faktorom, ktorý má poskytnúť osobám, na ktoré sa vzťahuje nariadenie (ES) č. 883/2004, možnosť uplatniť si svoje nároky v čo najkratších lehotách a za optimálnych podmienok.

15. Podľa čl. 36 ods. 2 vykonávacieho nariadenia, ak inštitúcia členského štátu, podľa ktorého právnych predpisov dotknutá osoba naposledy vykonávala činnosť, ktorá pravdepodobne spôsobila danú chorobu z povolania, zistí, že dotknutá osoba alebo jej pozostalí nespĺňajú podmienky stanovené týmito právnymi predpismi okrem iného napríklad preto, že dotknutá osoba nikdy nevykonávala v tomto členskom štáte činnosť, ktorá spôsobila chorobu z povolania, alebo preto, že tento členský štát neuznáva pracovný charakter choroby, táto inštitúcia bezodkladne zašle inštitúcii členského štátu, podľa právnych predpisov ktorého dotknutá osoba predtým vykonávala činnosť, ktorá pravdepodobne spôsobila danú chorobu z povolania, vyhlásenie alebo oznámenie a všetky sprievodné potvrdenia vrátane lekárskeho nálezov a správ, ktoré dala urobiť.

16. Podľa čl. 38 nariadenia 883/2004 (Dávky v súvislosti s chorobou z povolania v prípadoch, ak osoba, ktorá trpí touto chorobou, bola vystavená rovnakému riziku vo viacerých členských štátoch) ak osoba, ktorá si privodila chorobu z povolania, vykonávala podľa právnych predpisov dvoch alebo viacerých členských štátov činnosť, ktorá svojou povahou môže spôsobiť túto chorobu, dávky, o ktoré môže žiadať táto osoba alebo jej pozostalí, sa priznávajú výlučne podľa právnych predpisov posledného z týchto členských štátov, ktorého podmienky sú splnené.

17. Z vyjadrení žalobcu vyplýva, že v Nemecku reálne pracoval iba v období od 18.04.2017 do 10.09.2017, t.j. približne 5 mesiacov.

18. Z administratívneho spisu vyplýva, že správny orgán 1. stupňa sa listom č. 31107-58/2018-ZA zo dňa 22.10.2018 obrátil na nemeckú inštitúciu sociálneho zabezpečenia so žiadosťou o vyjadrenie súhlasu s retroaktívnym vyslaním a poistením zamestnanca v Slovenskej republike. Keďže nemecká inštitúcia sociálneho poistenia sa nevyjadrila, Sociálna poisťovňa prezumovala jej súhlas s retroaktívnym vyslaním zamestnanca na obdobie 18.04.2017-15.02.2018 a jeho poistením v Slovenskej republike. Zamestnávateľ žalobcu s retroaktívnym uplatnením inštitútu vyslania žalobcu nesúhlasil. Z tohto dôvodu Najvyšší súd SR konštatuje, že čl. 12 ods. 1 základného nariadenia nie je aplikovateľný v tomto prípade. Z hore uvedených dôvodov nebolo možné vystaviť formulár PD A1, t.j. na žalobcu sa v období od 18.04.2017 do 15.02.2018 vzťahovala podľa čl. 11 ods.3 nariadenia nemecká legislatíva.

19. Z lekárskeho posudku o zdravotnej spôsobilosti na prácu zo dňa 18.12.2016 vyplýva, že žalobca bol spôsobilý na výkon práce u zamestnávateľa TuCon, a.s. Podľa prepúšťacej správy z Oddelenia pracovného lekárstva Fakultnej nemocnice s polikliniky F.D. Roosevelta zo dňa 13.10.2017 žalobca trpel nasledujúcimi ochoreniami: mediálna epikondylitída, syndróm karpálneho tunela, primárna artróza kolenného kĺbu a lumbioischialgia. Choroba z povolania v podobe syndrómu karpálneho tunela bola potvrdená ambulantnou správou zo dňa 09.02.2018.

20. Z rozhodnutia príslušného orgánu Nemecka vyplýva, že žalobcova choroba z povolania vznikla na území Slovenska, pretože počas výkonu práce v Nemecku nebol vystavený žiadnemu pracovnému zaťaženiu, ktoré by ohrozilo jeho zdravie, nakoľko tieto v rozhodujúcich ukazovateľoch neboli prekročené. Z tohto dôvodu mu neprináleží dávka z dôvodu vzniku choroby z povolania podľa nemeckého práva. Príslušný nemecký odvolací orgán vo svojom rozhodnutí konkretizoval, že počas výkonu práce v Nemecku denná akčná hodnota vystavenia vibráciám normovaná na osemhodinový referenčný čas neprekročila 2,5 m/s² a netrvalo po dobu minimálne 60 pracovných zmien. V zmysle tejto skutočnosti nemecký odvolací orgán konštatoval, že zodpovedným je ten subjekt, u ktorého bola vykonávaná poslednýkrát pracovná činnosť, kde žalobca bol vystavený zaťaženiu 2,5m/s² počas minimálne 60 pracovných zmien. Pokiaľ časové minimálne zaťaženie nebolo dosiahnuté v žiadnom pracovnoprávnom vzťahu, potom je zodpovedný ten subjekt, u ktorého bola poslednýkrát vykonávaná pracovná činnosť, pri ktorej došlo k zaťaženiu vibráciami v hodnote minimálne 2,5m/s². Podľa tvrdenia nemeckého orgánu bolo preukázané, že počas pracovného vzťahu v baníctve na Slovensku žalobca bol vystavený zaťaženiu vibráciami v hodnote presahujúcej 2,5m/s². Práve z tohto dôvodu nemecký odvolací orgán zastáva názor, že v prípade žalobcu je aplikovateľný čl. 38 základného nariadenia, t.j. na chorobu z povolania žalobcu je aplikovateľná slovenská legislatíva, pretože naposledy tam bol vystavený zaťaženiu vibráciami v hodnote presahujúcej 2,5m/s². Nemecký odvolací orgán na záver svojho

rozhodnutia uviedol, že proti tomuto rozhodnutiu žiadateľ (žalobca) môže podať žalobu na príslušný nemecký súd a to v lehote 3 mesiacov od doručenia rozhodnutia.

21. Na základe vyššie uvedených skutočností Najvyšší súd SR zastáva názor, že krajský súd nepochybil, keď konštatoval, že žalovaná sa nezaoberala dostatočne svojou právomocou rozhodovať o žiadosti žalobcu. Žalovaná nesprávne interpretovala čl. 38 základného nariadenia, keď ani nepripustila možnosť, že by slovenská legislatíva mohla byť aplikovateľná aj v tom prípade, ak žalobca bol zamestnaný a poistený v inom členskom štáte EÚ. V tejto súvislosti Najvyšší súd SR konštatuje, že nemôže byť na ťarchu žalobcu, že príslušné orgány sociálneho zabezpečenia dvoch členských štátov sa nevedia dohodnúť, ktorý z nich je povinný vyplatiť príslušnú dávku sociálneho zabezpečenia. Najvyšší súd súhlasí s právnym názorom žalobcu, na základe ktorého žalovaná by nemala žiadosť o úrazovú rentu zamietnuť, ale postúpiť ju príslušnému orgánu v SNR. V takomto prípade by nič nebránilo tomu, aby po vrátení veci zo SRN mohla prehodnotiť svoju právomoc podľa čl. 38 nariadenia.

22. Z dôvodu, že žalobcova žiadosť o kompenzáciu bola zo strany nemeckých orgánov sociálneho zabezpečenia zamietnutá (a nie je jasné, či žalobca podal proti takému rozhodnutiu žalobu na jeho súdny prieskum), žalovaná je s poukazom na čl. 38 základného nariadenia povinná v spolupráci s nemeckou inštitúciou ustáliť, legislatíva ktorého štátu je uplatniteľná v prípade žalobcu.

23. Je zřejmé, že vykonávacie nariadenie predpokladá, že nárok na dávky v súvislosti s chorobou z povolania môžu byť priznané aj v štáte, kde žiadateľ nebol naposledy sociálne poistený. Uvedené jednoznačne vyplýva z povinnosti zaslať všetky dokumenty týkajúce sa nároku inštitúcii predchádzajúceho členského štátu, kde žiadateľ vykonával činnosť, ktorá chorobu z povolania mohla spôsobiť.

24. Kasačný súd poukazuje aj na to, že žalovaná je povinná zvážiť postup nielen v zmysle nariadenia, ale aj podľa § 7 ods. 1 písm. b/ v spojení s § 16 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení a § 195 ods. 4 zákona č. 311/2001 Z.z. Zákonník práce.

25. Na základe vyššie uvedených skutočností najvyšší súd konštatuje, že z dôvodu, že žalovaná sa nevysporiadala s otázkou právomoci na rozhodovanie o žiadosti žalobcu o úrazovú rentu. Kasačnú sťažnosť žalovanej preto podľa § 461 SSP ako nedôvodnú zamietol.

26. O trovách kasačného konania rozhodol kasačný súd podľa § 167 ods. 1 v spojení s § 467 ods. 1 SSP tak, že žalobcovi priznal voči žalovanej nárok na úplnú náhradu trov kasačného konania.

27. O výške náhrady trov konania rozhodne krajský súd samostatným uznesením v súlade s § 175 ods. 2 v spojení s § 467 ods. 1 a § 167 ods. 1 SSP po právoplatnosti tohto rozhodnutia.

28. Toto rozhodnutie prijal senát pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku n i e j e prípustná kasačná sťažnosť.